

แผนพัฒนาการจัดการศึกษา  
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย  
สำหรับคนพิการ  
ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 – 2564  
สำนักงาน กศน.



ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย  
กลุ่มเป้าหมายพิเศษ



## คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยมีเป้าหมายให้คนพิการทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลและมีทักษะในการดำรงชีวิตตลอดจนสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือและระดมความคิดเห็นพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการเป็นอย่างดี และหวังว่าหน่วยงาน สถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน. จะสามารถนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 – 2564 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาคต่อเนื่องตลอดชีวิต



(นายภฤตชัย อรุณรัตน์)

เลขาธิการ กศน.

กุมภาพันธ์ 2561

# สารบัญ

หน้า

## คำนำ

## สารบัญ

บทที่ 1	บริบทการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	1
	สถานการณ์และแนวโน้มประชากรคนพิการ	1
	การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	2
	สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่ผ่านมา	2
	นักเรียน นักศึกษาคนพิการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	4
	การพัฒนาคุณภาพการศึกษา	9
บทที่ 2	การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์	11
	นิยามและกลุ่มเป้าหมายทางยุทธศาสตร์	11
	การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์	12
	การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์	16
บทที่ 3	ทิศทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	20
	วิสัยทัศน์	20
	พันธกิจ	20
	เป้าประสงค์	20
	ยุทธศาสตร์การพัฒนา	21
	ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา	21
	ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา	21
	ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	21
	ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา	21
	แผนที่เชิงยุทธศาสตร์	22
บทที่ 4	ยุทธศาสตร์การพัฒนา	23
	ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาส	23
	ยุทธศาสตร์ ที่ 1	23
	วัตถุประสงค์	23
	มาตรการ	23
	สภาพความสำเร็จ	23

## สารบัญ (ต่อ)

ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา	24
ยุทธศาสตร์ ที่ 2	24
วัตถุประสงค์	24
มาตรการ	24
สภาพความสำเร็จ	24
ยุทธศาสตร์ ที่ 3	24
วัตถุประสงค์	24
มาตรการ	25
สภาพความสำเร็จ	25
ยุทธศาสตร์ ที่ 4	25
วัตถุประสงค์	25
มาตรการ	25
สภาพความสำเร็จ	25
ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา	26
ยุทธศาสตร์ ที่ 5	26
วัตถุประสงค์	26
มาตรการ	26
สภาพความสำเร็จ	26
ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา	26
ยุทธศาสตร์ ที่ 6	26
วัตถุประสงค์	26
มาตรการ	26
สภาพความสำเร็จ	26
ยุทธศาสตร์ ที่ 7	27
วัตถุประสงค์	27
มาตรการ	27
สภาพความสำเร็จ	27
ยุทธศาสตร์ ที่ 8	27
วัตถุประสงค์	27
มาตรการ	27
สภาพความสำเร็จ	28

## สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 การบริหารและประเมินผลแผนพัฒนา	29
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	29
กลไกการบริหารแผน	29
การประเมินผลแผนพัฒนา	30
ภาคผนวก	39
บรรณานุกรม	40
คณะผู้จัดทำ	41

## สารบัญตาราง

หน้า

### ตารางที่

1	แนวโน้มจำนวนประชากรทั้งประเทศและประชากรที่พิการ ปี พ.ศ. 2560 – 2564	1
2	จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เปรียบเทียบปีการศึกษา 2556/ 2557 /2558 /และ 2559	4
3	จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการของกระทรวง ศึกษาธิการ เปรียบเทียบปีการศึกษา 2556/ 2557 /2558 /และ 2559	5
4	จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามระดับการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559	6
5	จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกประเภทความพิการตามหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559	6
6	จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการของกระทรวง ศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559	7
7	จำนวนนักศึกษาคคนพิการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559	8
8	จำนวนนักศึกษาคคนพิการ จำแนกตามภูมิภาค / กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559	8
9	จำนวนนักศึกษาคคนพิการ สังกัดสำนักงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามประเภทความพิการ ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559	9





## บทที่ 1

### บริบทการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การศึกษาภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง ระบบเศรษฐกิจที่แข่งขันเสรี และไร้พรมแดน เป็นความท้าทายที่ประเทศต้องเผชิญ โดยการพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพ ประชากร รองรับการเปลี่ยนผ่านประเทศสู่สังคมแห่งความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่คนพิการต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถนะและการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ให้สามารถดำรงตนได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้ความเป็นมนุษย์

#### สถานการณ์และแนวโน้มประชากรคนพิการ

การสำรวจข้อมูลประชากรคนพิการมีการดำเนินการและจัดทำฐานข้อมูลโดยหลายหน่วยงาน ทำให้การคิดประมาณการสัดส่วนคนพิการจากข้อมูลของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันไป กล่าวคือ

จากรายงานด้านคนพิการขององค์การอนามัยโลกและธนาคารโลก พบว่ามีประชากร มากกว่า 1 พันล้านคน หรือร้อยละ 15 ของประชากรโลก ประสบปัญหาความพิการรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และจากการประมาณการของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ามีประชากร 16.5 ล้านคน หรือร้อยละ 2.64 มีปัญหาความพิการ นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกคาดว่าภายใน 10 ปีข้างหน้า ประชากรกลุ่มนี้อาจเพิ่มจำนวนขึ้น โดยคนพิการยังเป็นกลุ่มคนที่ถูกละเลยในสังคม และขาดโอกาสในการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานหลายประการรวมถึงการศึกษาด้วย

จากการสำรวจความพิการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ที่จะดำเนินการสำรวจทุก 5 ปี โดยล่าสุดได้ดำเนินการสำรวจความพิการเมื่อปี พ.ศ. 2555 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 2.2 ของประชากรทั่วประเทศ ประกอบกับการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 - 2583 ที่ดำเนินการจัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้สามารถคำนวณจำนวนประชากรที่พิการ ซึ่งจะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ. ศ. 2560 - 2564) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แนวโน้มจำนวนประชากรทั้งประเทศและประชากรที่พิการ ปี พ.ศ. 2560 – 2564

ปี พ.ศ.	ประชากรทั้งหมด (คน)	จำนวนคนพิการ (คน)
2560	67,653,000	1,488,366
2561	67,832,000	1,492,304
2562	67,990,000	1,495,780
2563	68,128,000	1,498,816
2564	68,245,000	1,501,390

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

## การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

### สถานการณ์การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่ผ่านมา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการศึกษาสำหรับคนพิการ ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้ระบุไว้ว่า คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และมีสิทธิที่จะเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น อีกทั้งยังมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคลด้วย

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2556 ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,419,569 คน (ร้อยละ 2.19 ของประชากรทั้งประเทศ) โดยแบ่งเป็นคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 806,294 คน (ร้อยละ 56.80 ของคนพิการที่ออกบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็นอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 11,434 คน (ร้อยละ 0.42 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และอายุถึงเกณฑ์ แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 794,860 คน (ร้อยละ 98.58 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) ส่วนคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 613,275 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 517,617 คน (ร้อยละ 36.46) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 69,628 คน (ร้อยละ 4.91) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 14,831 คน (ร้อยละ 1.04) ระดับอนุปริญญา จำนวน 1,725 คน (ร้อยละ 0.12) ระดับปริญญาตรี จำนวน 8,790 คน (ร้อยละ 0.62) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 684 คน (ร้อยละ 0.05)

ข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2557 มีคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,567,791 คน (ร้อยละ 2.41 ของประชากรทั้งประเทศ) โดยแบ่งเป็นคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 826,214 คน (ร้อยละ 52.70 ของคนพิการที่ออกบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็นอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 12,540 คน (ร้อยละ 1.52 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และอายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 813,674 คน (ร้อยละ 98.48 ของคนพิการ

ที่ไม่ได้รับการศึกษา) ส่วนคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 741,577 คน มีการศึกษา ในระดับประถมศึกษา มากที่สุดจำนวน 613,140 คน (ร้อยละ 39.11) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 83,590 คน (ร้อยละ 5.33) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 16,958 คน (ร้อยละ 1.08) ระดับอนุปริญญา จำนวน 2,617 คน (ร้อยละ 0.17) ระดับปริญญาตรี จำนวน 13,096 คน (ร้อยละ 0.83) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1,091 คน (ร้อยละ 0.07) และไม่ระบุ จำนวน 11,085 คน (ร้อยละ 0.71)

ข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 มีคนพิการ ที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 1,737,469 คน (ร้อยละ 2.64 ของประชากรทั้งประเทศ) เป็นคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 755,242 คน (ร้อยละ 43.47 ของคนพิการที่ออกบัตรประจำตัว คนพิการ) แบ่งเป็นอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเรียน จำนวน 5,614 คน (ร้อยละ 0.74 ของคนพิการที่ไม่ได้รับ การศึกษา) และอายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 749,628 คน (ร้อยละ 99.26 ของคนพิการ ที่ไม่ได้รับการศึกษา) ส่วนคนพิการที่ได้รับการศึกษา จำนวน 982,227 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มากที่สุดจำนวน 802,939 คน (ร้อยละ 46.21) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 106,575 คน (ร้อยละ 6.13) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช./ปวส./ปวท.) จำนวน 20,083 คน (ร้อยละ 1.20) ระดับอนุปริญญา จำนวน 1,823 คน (ร้อยละ 0.10) ระดับปริญญาตรี จำนวน 12,969 คน (ร้อยละ 0.75) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1,568 คน (ร้อยละ 0.09) และไม่ระบุ จำนวน 35,550 คน (ร้อยละ 2.05)

ข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2559 มีคนพิการ ที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ ทั้งสิ้น 1,642,763 คน โดยแบ่งเป็นคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 616,783 คน (ร้อยละ 37.55 ของคนพิการที่ออกบัตรประจำตัวคนพิการ) แบ่งเป็นอายุไม่ถึงเกณฑ์ ที่จะเรียน จำนวน 3,305 คน (ร้อยละ 0.54 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) และอายุถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้รับ การศึกษา จำนวน 613,478 คน (ร้อยละ 99.46 ของคนพิการที่ไม่ได้รับการศึกษา) ส่วนคนพิการที่ได้รับ การศึกษา จำนวน 1,025,980 คน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 843,819 คน (ร้อยละ 51.37) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 115,664 คน (ร้อยละ 7.04) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช./ปวส./ปวท.) จำนวน 22,004 คน (ร้อยละ 1.34) ระดับอนุปริญญา จำนวน 1,308 คน (ร้อยละ 0.08) ระดับปริญญาตรี จำนวน 14,166 คน (ร้อยละ 0.86) ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1,885 คน (ร้อยละ 0.11) และไม่ระบุ จำนวน 27,134 คน (ร้อยละ 1.65)

จากข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า คนพิการที่ได้รับการศึกษา มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มากที่สุด รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษา และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามลำดับ ถึงแม้ว่าคนพิการจะได้รับบริการทางการศึกษามากขึ้น แต่ก็ยังมี คนพิการอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ในชุมชนที่ห่างไกลยังไม่ได้รับการศึกษาด้วยสถานะทางสังคมหรือเศรษฐกิจ ของครอบครัว หรือความยุ่งยากซับซ้อนของคนพิการเอง และคนพิการส่วนใหญ่นั้นอยู่นอกระบบโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือให้คนพิการมีสิทธิ์และโอกาสสามารถเข้าถึงบริการทางด้านการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมบนพื้นฐานหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

## นักเรียน นักศึกษาคนพิการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาคนพิการเข้าศึกษาทุกระดับและทุกสังกัดตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และมีนโยบายให้นักเรียน นักศึกษาคนพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ได้เรียนทั้งด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสามัญและให้ฝึกวิชาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษานั้น ต้องจัดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการเรียนร่วมและการจัดให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของความพิการ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบและทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ โดยกระทรวงศึกษาธิการแบ่งโครงสร้างการบริหารออกเป็น 5 องค์กรหลัก คือ

- 1) หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)
- 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
- 3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
- 4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และ
- 5) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

ซึ่งจำแนกนักเรียน นักศึกษาคนพิการตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 4 ปี ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ  
เปรียบเทียบปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559

สังกัด	ปีการศึกษา			
	2556	2557	2558	2559
สป.ศธ				
สำนักงาน กศน.	21,986	18,156	15,104	13,975
สช.	5,276	5,246	5,279	612
สพฐ.	323,817	377,429	231,113	402,277
สอศ.	1,030	1,021	1,054	1,084
สกอ.	4,411	2,854	3,151	3,302
รวมทั้งสิ้น	356,520	404,706	255,701	421,250

จากตารางที่ 2 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการพบว่าอัตราการเพิ่ม ลดของจำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ ไม่คงที่

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการของกระทรวงศึกษาธิการ  
เปรียบเทียบ ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559

ประเภทความพิการ	ปีการศึกษา			
	2556	2557	2558	2559
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	7,822	5,146	6,766	3,706
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	10,886	8,266	7,547	6,219
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	38,834	31,583	29,539	34,928
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	29,743	19,161	19,629	19,449
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	228,135	238,441	174,396	325,159
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	4,193	3,014	3,369	4,048
บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	6,732	5,331	5,913	7,790
บุคคลออทิสติก	9,585	6,650	7,115	7,627
บุคคลพิการซ้อน	7,848	8,735	8,386	10,272
ไม่ระบุประเภทความพิการ	2,742	78,379	41	2,052
<b>รวมทั้งสิ้น</b>	<b>356,520</b>	<b>404,706</b>	<b>262,701</b>	<b>421,250</b>

จากตารางที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งหมดจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด 228,135 คน รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 38,834 คน จำนวนน้อยที่สุดคือ ไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 2,742 คน ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ ทั้งหมดจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด 238,441 คน รองลงมาคือ ไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 38,834 คน จำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 3,014 คน ปีการศึกษา 2558 จำนวนนักเรียน นักศึกษาพิการ ทั้งหมดจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด 174,396 คน รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 29,539 คน จำนวนน้อยที่สุด คือ ไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 41 คน และปีการศึกษา 2559 จำนวนนักเรียน นักศึกษาพิการ ทั้งหมดจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีจำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มากที่สุด 325,159 คน รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 34,928 คน จำนวนน้อยที่สุด คือ ไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 2,052 คน

ตารางที่ 4 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามระดับการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ  
ปีการศึกษา 2559

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	416,864	98.96
อนุปริญญาและสูงกว่า	4,386	1.04
<b>รวมทั้งหมด</b>	<b>421,250</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการเปิดรับนักเรียน นักศึกษาคนพิการในทุกระดับการศึกษา จากการสำรวจพบว่า ระดับการศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการมากที่สุด ได้แก่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 416,864 คน (ร้อยละ 98.96) รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา และสูงกว่า จำนวน 4,386 คน (ร้อยละ 1.04)

การดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2559 ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอข้อมูลจำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการพร้อมทั้งจำแนกข้อมูลตามประเภทของหน่วยงานและประเภทความพิการ ทั้ง 9 ประเภทได้ ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกประเภทความพิการตามหน่วยงาน  
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559

ประเภทความพิการ	สพฐ.	กศน.	สช.	สอศ.	สกอ.	รวม
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	2,198	1,043	58	204	203	3,706
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	4,437	1,154	21	228	379	6,219
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	32,302	2,496	11	67	52	34,928
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	11,066	7,345	6	411	621	19,449
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	324,358	692	20	65	24	325,159
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	3,729	198	82	27	12	4,048
บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์	7,166	540	8	13	63	7,790
บุคคลออทิสติก	7,133	203	61	19	211	7,627
บุคคลพิการซ้อน	9,888	304	39	6	35	10,272
ไม่ระบุประเภทความพิการ	-	-	306	44	1,702	2,052
<b>รวมทั้งหมด</b>	<b>402,277</b>	<b>13,975</b>	<b>612</b>	<b>1,084</b>	<b>3,302</b>	<b>421,250</b>

จากตารางที่ 5 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกประเภทความพิการตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามสังกัด พบว่า สพฐ. มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการมากที่สุด จำนวน 402,277 คน รองลงมาคือ สำนักงาน กศน. จำนวน 13,975 คน ส่วนสังกัดที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ สช. จำนวน 612 คน จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการสังกัด สพฐ. ในแต่ละประเภทความพิการพบว่า จำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มากที่สุด จำนวน 324,358 คน (ร้อยละ 80.63)

รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 32,302 คน (ร้อยละ 8.03) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 2,198 คน (ร้อยละ 0.55) จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการสังกัด สำนักงาน กศน. ในแต่ละประเภทความพิการ พบว่า จำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือ การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีมากที่สุด จำนวน 7,345 คน (ร้อยละ 52.56) รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 2,496 คน (ร้อยละ 17.86) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 198 คน (ร้อยละ 1.42) จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ สังกัด สช. ในแต่ละประเภทความพิการ พบว่า จำนวนที่ไม่ระบุประเภทความพิการ มีมากที่สุด จำนวน 306 คน (ร้อยละ 50) รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 82 คน (ร้อยละ 13.40) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 0.98) จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ สังกัด สอศ. ในแต่ละประเภทความพิการ พบว่า จำนวนบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีมากที่สุดจำนวน 411 คน (ร้อยละ 37.92) รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 228 คน (ร้อยละ 21.03) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลพิการซ้อน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 0.55) และจำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ สังกัด สกอ. ในแต่ละประเภทความพิการ พบว่า จำนวนที่ไม่ระบุประเภทความพิการ มีมากที่สุด จำนวน 1,702 คน (ร้อยละ 51.54) รองลงมาคือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 621 คน (ร้อยละ 18.81) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 12 คน (ร้อยละ 0.36)

ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2559

ประเภทความพิการ	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	3,706	0.88
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	6,214	1.48
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	34,907	8.29
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	19,427	4.61
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	325,221	77.18
บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	7,790	1.85
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	4,048	0.96
บุคคลออทิสติก	7,615	1.81
บุคคลพิการซ้อน	10,270	2.44
ไม่ระบุประเภทความพิการ	2,052	0.49
<b>รวมทั้งหมด</b>	<b>421,250</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 6 จำนวนนักเรียน นักศึกษาคนพิการ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มากที่สุด จำนวน 325,221 คน (ร้อยละ 77.18) รองลงมาจะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 34,907 คน (ร้อยละ 8.29) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ไม่ระบุประเภทความพิการ จำนวน 2,052 คน (ร้อยละ 0.49)

การดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานส่งเสริม  
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 - 2559 ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนนักศึกษาคนพิการ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551  
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามระดับ  
การศึกษา ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559

ระดับ	ปีการศึกษา				รวมทั้งสิ้น
	2556	2557	2558	2559	
ประถมศึกษา	7,262	11,835	11,168	8,992	39,257
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,915	2,867	3,624	3,863	12,269
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,155	1,567	2,089	2,249	7,060
<b>รวมทั้งสิ้น</b>	<b>10,332</b>	<b>16,269</b>	<b>16,881</b>	<b>15,104</b>	<b>58,586</b>

จากตารางที่ 7 จำนวนนักศึกษาคนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ  
และการศึกษาตามอัธยาศัยหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551  
จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม พบว่า ระดับการศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาคนพิการมากที่สุด ได้แก่  
ระดับประถมศึกษา จำนวน 39,257 คน (ร้อยละ 67.01) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน  
12,269 คน (ร้อยละ 20.94) และน้อยที่สุดคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7,060 คน (ร้อยละ 12.05)

ตารางที่ 8 จำนวนนักศึกษาคนพิการ จำแนกตามภูมิภาค / กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานส่งเสริม  
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559

ภูมิภาค/กรุงเทพมหานคร	ปีการศึกษา			
	2556	2557	2558	2559
กรุงเทพมหานคร	180	211	169	199
ภาคเหนือ	1,140	1,713	1,760	1,578
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,851	8,798	9,409	8,378
ภาคกลาง	807	1,105	1,106	1,083
ภาคตะวันออก	1,132	2,888	1,729	1,259
ภาคใต้	1,222	1,554	2,708	2,607
<b>รวมทั้งสิ้น</b>	<b>10,332</b>	<b>16,269</b>	<b>16,881</b>	<b>15,104</b>

จากตารางที่ 8 จำนวนนักศึกษาคนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ  
และการศึกษาตามอัธยาศัย จำแนกตามภูมิภาค/กรุงเทพมหานคร พบว่า ในแต่ละภูมิภาค/กรุงเทพมหานคร  
มีนักศึกษาคนพิการ ไม่คงที่



ตารางที่ 9 จำนวนนักศึกษาคนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำแนกตามประเภทความพิการ ปีการศึกษา 2556 / 2557 / 2558 และ 2559

ประเภทความพิการ	ปีการศึกษา			
	2556	2557	2558	2559
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น	1,237	1,245	1,386	1,079
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	1,311	1,324	1,571	1,319
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	2,480	3,100	3,399	2,680
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ	3,717	8,039	7,975	7,518
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้	466	750	1,001	1,053
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา	137	297	298	213
บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์	370	729	670	707
บุคคลออทิสติก	243	400	201	264
บุคคลพิการซ้อน	371	385	380	271
<b>รวมทั้งสิ้น</b>	<b>10,332</b>	<b>16,269</b>	<b>16,881</b>	<b>15,104</b>

จากตารางที่ 9 จำนวนนักศึกษาคนพิการ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบปีการศึกษา 2556 จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มากที่สุด จำนวน 3,717 คน (ร้อยละ 35.97) รองลงมา คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 2,480 คน (ร้อยละ 24.00) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 137 คน (ร้อยละ 1.32) ปีการศึกษา 2557 จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มากที่สุด จำนวน 8,039 คน (ร้อยละ 49.41) รองลงมา คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3,100 คน (ร้อยละ 19.05) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 297 คน (ร้อยละ 1.82) ปีการศึกษา 2558 จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มากที่สุด จำนวน 7,975 คน (ร้อยละ 47.24) รองลงมา คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 3,399 คน (ร้อยละ 20.13) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลออทิสติก จำนวน 201 คน (ร้อยละ 1.19) ปีการศึกษา 2559 จำแนกตามประเภทความพิการ พบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มากที่สุด จำนวน 7,518 คน (ร้อยละ 49.77) รองลงมา คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 2,680 คน (ร้อยละ 17.74) ส่วนประเภทความพิการที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 213 คน (ร้อยละ 1.41)

### การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการในช่วงระยะที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน เริ่มจากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2550 – 2554) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กำหนดว่าคนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลายเหมาะสม และพัฒนาเต็มศักยภาพ โดยได้เรียนรู้วิชาการ พัฒนาทักษะชีวิต และประกอบอาชีพตามความสามารถ ฟังตนเองได้ มีคุณธรรม ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรค จากการจัดบริการการศึกษาสำหรับคนพิการ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2554 พบว่า คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจ ในด้าน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14,300 คน ด้านการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนา สังคมและชุมชน จำนวน 25,126 คน และด้านการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 39,426 คน ส่งผลให้คนพิการ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือสังคมได้ตามศักยภาพ

ในระยะต่อมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555 – 2559) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีเป้าหมายที่สำคัญ คือให้คนพิการทุกประเภทมีสิทธิได้รับโอกาสและความช่วยเหลือในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาสำหรับ คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนและอายุเกินเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ พร้อมทั้งมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้กับคนพิการ ต้องจัดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการดำเนินงานที่เน้นการสร้างโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภทความพิการ ทุกรูปแบบการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการบริหาร จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ผลของการจัดบริการการศึกษาสำหรับคนพิการ ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2559 พบว่า หน่วยงาน สถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังนี้

1. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศคนพิการด้านการศึกษา
2. พัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ที่หลากหลายเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท
3. พัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
4. พัฒนาอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับคนพิการ
5. ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการ
6. ส่งเสริมภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

โดยการพัฒนากลไกการประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการร่วมกับภาคีเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล คนพิการได้รับบริการการศึกษานอกระบบ ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 65,897 คน ด้านการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน จำนวน 49,309 คน และด้านการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 59,861 คน ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้ตามศักยภาพ

ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้ดำเนินการ ตามสารบัญญัติ ตามปรัชญาสากลและกฎหมายตลอดจนทิศทางการเปลี่ยนผ่านประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ ฐานความรู้ (Knowledge Based Economy : KBE) การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คนพิการได้เรียนรู้ ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามศักยภาพอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์

## บทที่ 2

### การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2560 – 2564) เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี พ.ศ.2555 - 2559 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสิ้นสุดการใช้แผนดังกล่าวในปี พ.ศ. 2559 และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการทางยุทธศาสตร์ (Need Analysis) ทั้งด้านนโยบาย ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียและสถานการณ์ด้านคนพิการ รวมถึงการประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ (Gap Analysis) เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อม แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของหน่วยงาน สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนา (Strategic Formulation) วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการบนหลักการพื้นฐาน ได้แก่ สารบัญญัติ ตามกฎหมาย การบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ (Integrated Strategic Management) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) เพื่อให้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

#### นิยามและกลุ่มเป้าหมายทางยุทธศาสตร์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 กำหนดประเภทความพิการ 9 ประเภท ดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัส และสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาง่ายดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาง่ายดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมาก จนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.2 คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาถึง 26 เดซิเบล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ ร่วมกับมีความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติมีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมบูรณ์แต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อน อายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

### การประเมินความต้องการทางยุทธศาสตร์

การประเมินความต้องการ (Need Analysis) ของหน่วยงาน สถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ดำเนินการสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ บทบัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้ระบุดำเนินการตามความในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (5) ระบุกระทรวงการจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว

ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 10 วรรคสองและวรรคสาม ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

2. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีสาระสำคัญ คือ ให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ จนตลอดชีวิตสามารถได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พร้อมทั้งเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ผ่านการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551

4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และกฎกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้คนพิการได้รับโอกาส สิทธิ การสงเคราะห์ การพัฒนา การจ้างงานและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ฯลฯ

5. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร และบริการสื่อสารธารณะ สำหรับคนพิการ พ.ศ.2554

6. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ.2550

7. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ปี 2559 เป็นปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นไปตามเป้าหมาย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคน เข้าถึงบริการที่ครบทุกด้าน ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ของครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

7.1 จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention : Ei) เพื่อให้บุคคลที่มีความจำเป็นพิเศษได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ

7.2 จัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เพื่อขยายโอกาสให้บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกคนได้รับโอกาสในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติ

7.3 จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Transition from School to Work) เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

8. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม การสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

โดยในส่วนบุคคลเน้นการสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพ จากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย กลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ คือ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้ระบุถึงหน้าที่ของรัฐในการลดความเหลื่อมล้ำและกำหนด สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ครอบคลุมถึงการให้คนพิการได้รับความช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิต ได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

9. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 –2579) กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนา ให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง สร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศ สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ โดยอนาคตประเทศไทย ปี 2579 คนไทยในอนาคต มีศักยภาพในการ ร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึก วัฒนธรรมที่ดีงาม รู้คุณค่าความเป็นไทย และมีความรับผิดชอบ เป็นรากฐานที่มั่นคงของชุมชน สังคม รักสถาบัน ชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยที่ประชาชนทุกช่วงวัยมี คุณภาพชีวิตที่ดี ครอบครัวอยู่ดีมีสุข

10. ทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 –2579) กำหนดจุดมุ่งหมายของการ จัดการศึกษาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ/กลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนา ประเทศ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยเน้นการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาค ในการเข้าถึงบริการ ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

11. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นกฎบัตรที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชน ขึ้นพื้นฐานในศักดิ์ศรี คุณค่าตัวบุคคลและในความเสมอภาคแห่งสิทธิของทั้งชายและหญิง ส่งเสริมความก้าวหน้า ทางสังคม ตลอดจนมาตรฐานแห่งชาติให้ดีขึ้น มีเสรีภาพมากขึ้น

12. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ.2541 รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงสิทธิของคนพิการไทย โดยผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรคนพิการได้ร่วมกันจัดทำ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 มีสาระที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังนี้

12.1 คนพิการ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับความ คุ้มครองในฐานะพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและมีสิทธิต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ ภายใต้ปฏิญญานี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ และปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด

12.2 คนพิการ มีสิทธิแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

12.3 คนพิการ มีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนงานทุกด้าน ที่เกี่ยวกับคนพิการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

12.4 คนพิการ มีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด และแรกเริ่ม ที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ในทุกด้าน เพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการ ของแต่ละบุคคล

12.5 คนพิการ มีสิทธิได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

12.6 คนพิการ มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการศึกษาตามความต้องการของคนพิการอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีการจำกัด กีดกัน เลือกลงปฏิบัติ หรือข้อยกเว้นใด ๆ

12.7 คนพิการ มีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพทุกประเภท ได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ได้รับความก้าวหน้า รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยไม่มีการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ

12.8 คนพิการ มีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ กักขัง เอารัดเอาเปรียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ จากความพิการ ทั้งนี้ให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

12.9 คนพิการ มีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตน และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม

12.10 คนพิการ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

12.11 คนพิการ มีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับรู้และเข้าใจคนพิการในทางสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิ ศักยภาพ และความสามารถ รวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12.12 คนพิการ มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์พิเศษอื่น ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร

12.13 คนพิการ และครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

12.14 รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

13. แผนปฏิบัติการระดับโลกด้านคนพิการ มีวาระเพื่อการปฏิบัติและกฎมาตรฐานเกี่ยวกับคนพิการ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคนพิการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการอันจะเป็นผลดีแก่การป้องกันความพิการ การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้วยการตระหนักถึงเป้าหมายของการมีโอกาสนและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการในการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจนการพัฒนาความเสมอภาคกับคนทั่วไปให้เป็นจริง จากแนวคิดและแนวทางดังกล่าวจึงกำหนดเป็นทิศทาง ดังนี้

13.1 ส่งเสริมให้คนพิการ ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกประเภทในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

13.2 เร่งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดบริการพัฒนาสมรรถภาพคนพิการในระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) และตามแผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และให้มีสิทธิ

ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

13.3 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งสนับสนุนให้นำผลการวิจัยเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการในทุกระดับ และทุกระบบการศึกษา

13.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษในทุกภาคส่วน พร้อมทั้งจัดระบบการสนับสนุนการประสานงานแบบเครือข่ายขององค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ ด้านสังคม และด้านการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการในทุกระดับ และทุกระบบการศึกษาอย่างบูรณาการ

13.5 พัฒนากองทุนส่งเสริมและพัฒนาศึกษาสำหรับคนพิการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในทุกระดับ และทุกระบบการศึกษา

14. ปฏิญญารัฐมนตรีว่าด้วยทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ. 2556 –2565 ได้ให้ความสำคัญกับทิศทางนโยบาย ดังต่อไปนี้

14.1 ลดความยากจนและขยายโอกาสในการทำงานและการจ้างงาน

14.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการตัดสินใจ

14.3 ส่งเสริมการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่งสาธารณะ ความรู้

และการสื่อสาร

14.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งการคุ้มครองทางสังคม

14.5 ขยายการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มและด้านการศึกษาให้กับเด็กพิการ

14.6 ประกันความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังสตรี

14.7 ประกันการจัดการและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติสำหรับคนพิการ

14.8 ปรับปรุงข้อมูลด้านคนพิการให้นำเชื่อถือและสามารถเปรียบเทียบได้

14.9 เร่งให้มีการให้สัตยาบันและดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

และการปรับกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับอนุสัญญา

14.10 พัฒนาความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค

15. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) ที่ให้หลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป

## การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์

จากสถานการณ์ปัจจุบันและสถานการณ์แนวโน้ม ตลอดจนผลการดำเนินงานจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการที่ผ่านมาได้นำมาสู่การวิเคราะห์ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งใช้เทคนิควิธีการ SWOT Analysis นำมาสู่การวิเคราะห์ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สรุปได้ดังนี้

### 1. ปัจจัยภายใน (Force Inside the Organization)

#### 1.1 จุดแข็งการดำเนินงาน (Strengths : S)

1.1.1 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกอำเภอ และทุกตำบลทั่วประเทศ



1.1.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ทุกระดับ ทุกรูปแบบ และทุกประเภท ความพิการ

1.1.3 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

1.1.4 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีบุคลากรที่มีความตั้งใจ มุ่งมั่น อดทน เสียสละ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

1.1.5 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีองค์ความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

1.1.6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อและบริการช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้กับนักศึกษาคนพิการทุกคน

## 1.2 จุดอ่อนการดำเนินงาน (Weaknesses : W)

1.2.1 การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติ ขาดความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมทุกมิติ

1.2.2 มีบุคลากรบางส่วนในแต่ละระดับที่เกี่ยวข้องยังไม่ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการเท่าที่ควร

1.2.3 ขาดแคลนครูที่จบการศึกษาพิเศษ นักวิชาชีพ และบุคลากรทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานอัตราส่วนครูต่อนักศึกษาคนพิการ

1.2.4 ยังไม่มีงบอุดหนุนรายหัวสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ

1.2.5 ครูผู้สอนคนพิการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.2.6 ครูผู้สอนคนพิการขาดความมั่นคงในอาชีพทำให้มีการเข้าออกบ่อยส่งผลกระทบต่อ

1.2.7 ครูผู้สอนคนพิการบางคนไม่กรอกข้อมูลลงในโปรแกรมฐานข้อมูลความต้องการทางการศึกษาของคนพิการในเว็บไซต์ กศน.เพื่อคนพิการ ให้เป็นปัจจุบัน

1.2.8 สถานศึกษาบางแห่งไม่นำข้อมูลสารสนเทศในโปรแกรมฐานข้อมูลความต้องการทางการศึกษาของคนพิการในเว็บไซต์ กศน.เพื่อคนพิการ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

1.2.9 บุคลากรที่เกี่ยวข้องบางส่วน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.2.10 สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่มีอยู่ในคู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

1.2.11 การจัดทำวิจัยและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ยังมีน้อย

1.2.12 สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไม่เอื้อต่อคนพิการที่จะเข้าถึงบริการทางการศึกษาและใช้ประโยชน์ได้

1.2.13 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังไม่ดำเนินการเรื่องหลักสูตร สื่อ กระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลที่มีความสอดคล้องเหมาะสมยึดหยุ่นกับศักยภาพของคนพิการ

## 2. ปัจจัยภายนอก (Force Outside the Organization)

### 2.1 โอกาส (Opportunities : O)

- 2.1.1 รัฐบาลมีนโยบายในเรื่องสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของคนพิการ
- 2.1.2 กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 2.1.3 มีหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 2.1.4 มีเครือข่ายที่ดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการอยู่ทั่วประเทศ
- 2.1.5 องค์กร ผู้ปกครองคนพิการ มีบทบาทและให้ความร่วมมือต่อยุทธศาสตร์ด้านการศึกษามากขึ้น
- 2.1.6 ผู้ปกครอง ผู้ดูแลคนพิการ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมากขึ้น
- 2.1.7 มีกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ ประกาศ ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เช่น กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ.2550 ฯลฯ
- 2.1.8 มีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ตามมาตรา 33 , 34 และ 35 ที่เอื้อต่อการจ้างงานคนพิการ
- 2.1.9 มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 2.1.10 มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
- 2.1.11 คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้หลายช่องทาง

### 2.2 อุปสรรค (Threats : T)

- 2.2.1 การเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง
- 2.2.2 การนำแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการสู่ปฏิบัติยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง
- 2.2.3 ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของหน่วยงานยังไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นระบบข้อมูลกลาง
- 2.2.4 การเข้าถึงสิทธิ โอกาสทางการศึกษาของคนพิการยังไม่ทั่วถึง
- 2.2.5 ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน สังคม บางส่วน มีทัศนคติเชิงลบต่อการพัฒนาศักยภาพของคนพิการ
- 2.2.6 องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังขาดการบูรณาการการทำงานเพื่อช่วยเหลือการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์ความต้องการเชิงยุทธศาสตร์ (Need Analysis) ปรากฏว่าแนวโน้มประชากรคนพิการมีจำนวนมากขึ้น ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 และกฎกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สาระบัญญัติตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีกำหนดสิทธิเกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาตามศักยภาพตลอดชีวิต

ในส่วนของ การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ปรากฏว่า หน่วยงาน สถานศึกษาบางแห่ง มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่บางแห่ง ยังมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง จึงจำเป็นที่จะต้องประชุมชี้แจงสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้บริหาร บุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ได้ตระหนักถึงบทบาท หน้าที่และสิทธิของ คนพิการที่จะเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เพื่อรองรับความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ ต่อสถานการณ์และแนวโน้มในอนาคต ที่จะทำให้คนพิการได้รับการศึกษาและสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

## บทที่ 3

### ทิศทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

เพื่อให้คนพิการได้รับโอกาสและบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายมีบทบาทในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีมาตรฐาน เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ร่วมกับบุคคล อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงกำหนดทิศทางและกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ดังนี้

#### วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายในปี 2564 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างทั่วถึง เสมอภาคและต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยนำ เทคโนโลยีมาใช้ เครือข่ายมีส่วนร่วมบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

#### พันธกิจ (Mission)

1. เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการอย่างทั่วถึง เสมอภาคและต่อเนื่องตลอดชีวิตบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
3. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการนำเทคโนโลยี การวิจัย พัฒนานวัตกรรม และองค์ความรู้ มาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
4. พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ

#### เป้าประสงค์ (Goal)

คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล และมีทักษะการดำรงชีวิตตลอดจนสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้เต็มศักยภาพอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

## ยุทธศาสตร์การพัฒนา

### ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

**ยุทธศาสตร์ที่ 1 :** ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เสมอภาค ต่อเนื่องตลอดชีวิต

### ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา

**ยุทธศาสตร์ที่ 2 :** ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 3 :** ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการเพื่อรองรับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

**ยุทธศาสตร์ที่ 4 :** ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัย พัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ เพื่อการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

### ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

**ยุทธศาสตร์ที่ 5 :** พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ

### ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

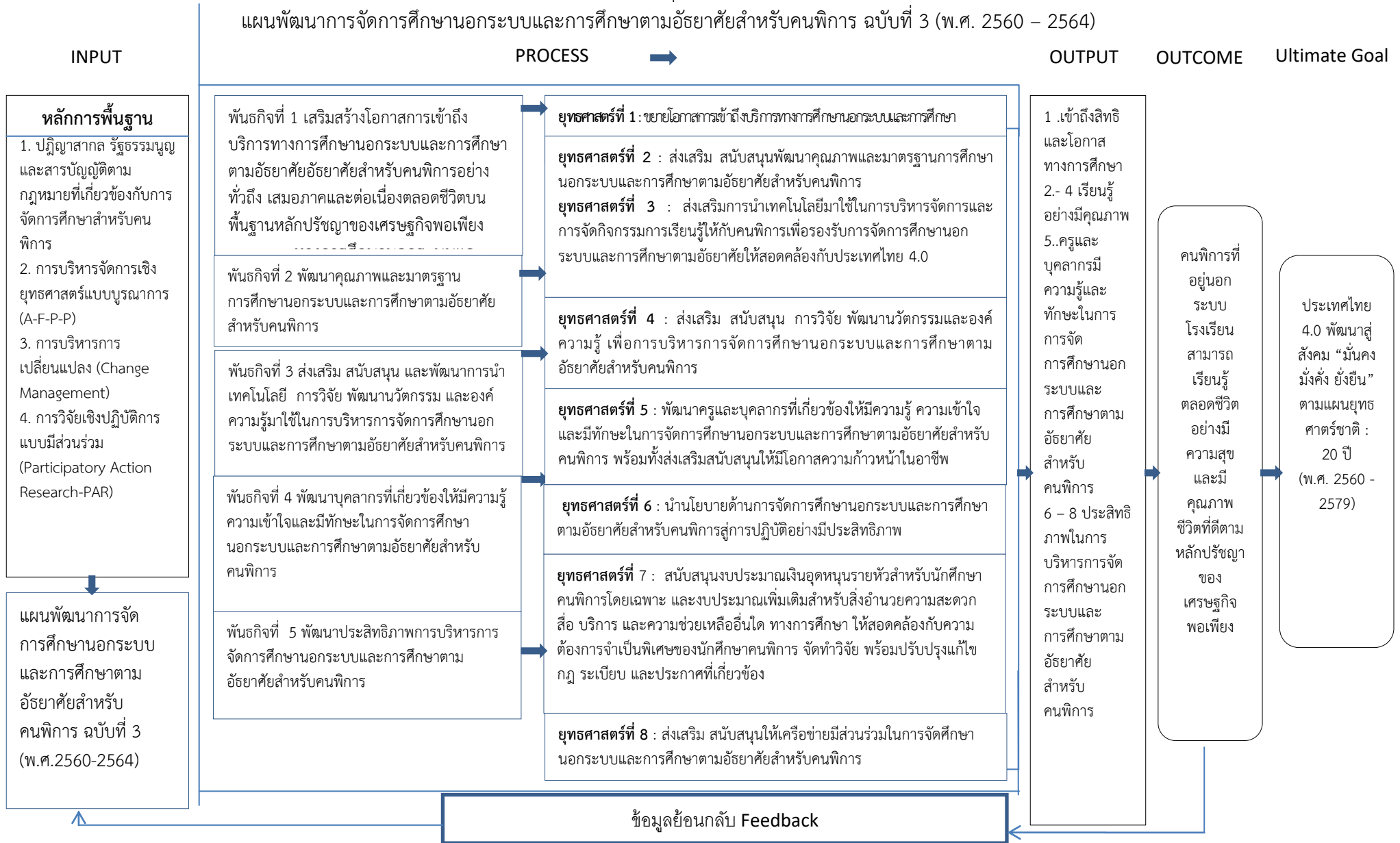
**ยุทธศาสตร์ที่ 6 :** นำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

**ยุทธศาสตร์ที่ 7 :** สนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะ และงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ จัดทำวิจัย พร้อมปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง

**ยุทธศาสตร์ที่ 8 :** ส่งเสริม สนับสนุนให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

แผนที่เชิงยุทธศาสตร์

แผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)



## บทที่ 4

### ยุทธศาสตร์การพัฒนา

จากกรอบทิศทางแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2560 – 2564 ดังกล่าว ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้กำหนดมาตรการรวมถึงสภาพความสำเร็จในแต่ละมาตรการเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ครอบคลุมการศึกษาทุกระดับให้ชัดเจน ดังนี้

#### ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

**ยุทธศาสตร์ที่ 1** : ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เสมอภาค ต่อเนื่องตลอดชีวิต

**วัตถุประสงค์** : คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้รับบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เสมอภาค ต่อเนื่องตลอดชีวิต

#### มาตรการ

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้วยรูปแบบที่หลากหลายให้กับคนพิการ
2. ส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการเพื่อการมีงานทำ
3. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

#### สภาพความสำเร็จ

1. ร้อยละของสถานศึกษาที่ให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาต่อเนื่อง หรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับคนพิการอย่างมีคุณภาพ ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. ร้อยละของสถานศึกษาที่ให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการเพื่อการมีงานทำ
3. ร้อยละของคนพิการที่ได้รับบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ร้อยละของสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

## ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา

**ยุทธศาสตร์ที่ 2 :** ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์ :** คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

### มาตรการ

1. พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้
2. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเภทความพิการ
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
4. พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลตามสภาพความพิการ
5. การกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล

### สภาพความสำเร็จ

1. จำนวนหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่ได้รับการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพัฒนาขึ้น
2. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้ว ไปปรับและประกาศใช้เป็นหลักสูตรของสถานศึกษา
3. จำนวนสื่อการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับการจัดทำหรือพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการที่สำนักงาน กศน. หรือสถานศึกษาจัดทำหรือพัฒนาขึ้น
4. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาสื่อหรือนำสื่อไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาระบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเภทความพิการ
6. ร้อยละของสถานศึกษามีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการให้บริการการเรียนรู้ ที่นักศึกษาคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
7. ร้อยละของสถานศึกษามีการวัดและประเมินผลตามสภาพความพิการ
8. ร้อยละของหน่วยงาน สถานศึกษามีการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 3 :** ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการเพื่อรองรับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

**วัตถุประสงค์ :** การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0



### มาตรการ

1. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาระบบการให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ

### สภาพความสำเร็จ

1. ร้อยละของสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
2. ร้อยละของสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ร้อยละของสถานศึกษาที่นำระบบการให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 4 :** ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัย พัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์ :** วิจัย พัฒนานวัตกรรมและสร้างองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

### มาตรการ

1. ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการพัฒนานวัตกรรม เพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
3. ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างองค์ความรู้เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
4. ส่งเสริม สนับสนุน องค์ความรู้ให้ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. ส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ได้รับมาตรฐาน

### สภาพความสำเร็จ

1. ร้อยละของครูผู้สอนคนพิการที่จัดทำวิจัยการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
2. ร้อยละของครูผู้สอนคนพิการมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
3. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการสร้างองค์ความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

4. ร้อยละของหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ให้ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

5. ร้อยละของหน่วยงานหรือสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ได้รับมาตรฐาน

#### **ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง**

**ยุทธศาสตร์ที่ 5:** พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ

**วัตถุประสงค์ :** ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ และมีความก้าวหน้าในอาชีพ

#### **มาตรการ**

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

2. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนคนพิการได้รับสิทธิและโอกาสความก้าวหน้าเป็นพนักงานราชการ

#### **สภาพความสำเร็จ**

1. ร้อยละของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

2. ร้อยละของครูผู้สอนคนพิการ ที่ได้รับการปรับให้เป็นพนักงานราชการ

#### **ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา**

**ยุทธศาสตร์ที่ 6 :** นำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

**วัตถุประสงค์ :** ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

#### **มาตรการ**

สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการแก่หน่วยงาน สถานศึกษาเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

#### **สภาพความสำเร็จ**

1. ร้อยละของหน่วยงานที่นำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติ

2. ร้อยละของสถานศึกษาที่นำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติ

**ยุทธศาสตร์ที่ 7 :** สนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ และงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ จัดทำวิจัย พร้อมปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง

**วัตถุประสงค์ :** มีงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะและ งบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ มีงานวิจัย กฎ ระเบียบและประกาศ ที่เกี่ยวข้อง

#### **มาตรการ**

1. จัดทำค่าของงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ
2. จัดทำค่าของงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ
3. จัดทำงานวิจัยเพื่อรองรับค่าของงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะและขอเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ
4. ปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ และประกาศ ที่เกี่ยวกับการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ

#### **สภาพความสำเร็จ**

1. มีค่าขอรับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ
2. มีค่าขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ
3. มีงานวิจัยรองรับค่าของงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ และเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกฯ
4. มี กฎ ระเบียบ ประกาศ ที่ได้รับการแก้ไขเกี่ยวกับการขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 8** ส่งเสริม สนับสนุนให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์ :** เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ

#### **มาตรการ**

1. สร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
2. ส่งเสริม สนับสนุนให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
3. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือสถานศึกษา กับเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหรือจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

### สภาพความสำเร็จ

1. จำนวนเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
2. จำนวนเครือข่ายที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
3. จำนวนบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือสถานศึกษากับเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหรือจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

## บทที่ 5

### การบริหารและประเมินผลแผนพัฒนา

การนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และบุคคล หลากหลายระดับ จำเป็นต้องสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จ กลไกการบริหารแผน การติดตามและประเมินผล แผนพัฒนา ดังนี้

#### 1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จ (Key Success Factor) ที่ต้องเสริมสร้างรองรับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการสู่สัมฤทธิ์ผล ประกอบด้วย

##### 1.1 การนำองค์กร

พัฒนาผู้บริหารหน่วยงาน สถานศึกษา ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำองค์กรในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) การสร้างค่านิยมร่วม (Shared Value) และวัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture)

##### 1.2 องค์กรต้นแบบ

เสริมสร้างหน่วยงาน สถานศึกษาให้เป็นองค์กรต้นแบบที่มุ่งเน้นยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ และองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learn) ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

##### 1.3 เครือข่ายการมีส่วนร่วม

สร้าง ส่งเสริม และสนับสนุนเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ บนหลักการ “A-F-P-P” (Area-Function-Participation-People) ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ให้กว้างขวาง เข้มแข็ง

##### 1.4 ครอบครัวศึกษา (Parents Education)

ครอบครัวเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะและยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งต้องตระหนักรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและพัฒนาการในทุกด้าน โดยสร้างเวทีการมีส่วนร่วมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการอย่างต่อเนื่อง

#### 2. กลไกการบริหารแผน

เพื่อสร้างความเชื่อมโยงบูรณาการทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนบนหลักการ “A-F-P-P” (Area-Function-Participation-People) จึงกำหนดกลไกการบริหารแผนสู่การปฏิบัติ ดังนี้

##### 2.1 การสื่อสารสาธารณะ

การประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ต่อสาธารณะผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย จะสร้างการรับรู้ การยอมรับ และร่วมขับเคลื่อนแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) สู่การปฏิบัติ

## 2.2 จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU : Memorandum of Understanding)

การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน หรือสถานศึกษากับองค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

## 2.3 จัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

หน่วยงาน สถานศึกษาและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการตามภารกิจและบทบาทที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU) กับเครือข่ายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผล

## 2.4 การติดตามและประเมินผล

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนแผน พร้อมนำผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลในการปรับแผนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์

## 2.5 การเสริมสร้างพลังขับเคลื่อน

การเสริมสร้างแรงจูงใจ (Motivational Interviewing ) ทั้งหน่วยงาน สถานศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการและคนพิการที่ประสบผลสำเร็จมีผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practices)

## 2.6 การรายงานผล

การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยการสื่อสารภายในหน่วยงาน สถานศึกษา เครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารแผนและการรายงานผลต่อสาธารณะ (Public Report) จะเป็นการสร้างแรงกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบสาธารณะ (Public Audit)

## 3. การประเมินผลแผนพัฒนา

การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาผ่านระบบการติดตาม ประเมินและรายงานผล (SDS : Strategic Driven System) โดยจะประเมินทั้งก่อนดำเนินการ (Pre-Evaluation) ระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และสิ้นสุดการดำเนินการ (Summative Evaluation) โดยกำหนดสภาพความสำเร็จค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

**พันธกิจที่ 1** : เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการอย่างทั่วถึง เสมอภาคและต่อเนื่องตลอดชีวิต บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**ยุทธศาสตร์ที่ 1** : ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เสมอภาค ต่อเนื่องตลอดชีวิต

**วัตถุประสงค์** : คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้รับบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เสมอภาค ต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
1. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดบริการ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยด้วยรูปแบบที่ หลากหลายให้กับคน พิการ	ร้อยละของสถานศึกษาที่ ให้บริการการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย เช่น การศึกษา ชั้นพื้นฐาน หรือการศึกษา ต่อเนื่อง หรือการศึกษา ตามอัธยาศัยให้กับคน พิการอย่างมีคุณภาพ ต่อเนื่องตลอดชีวิต	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
2. ส่งเสริม สนับสนุน การให้บริการการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการเพื่อการ มีงานทำ	1. ร้อยละของสถานศึกษา ที่ให้บริการการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยสำหรับคนพิการ เพื่อการมีงานทำ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
	2. ร้อยละของคนพิการที่ได้ รับบริการการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย สามารถนำไปใช้ ในการดำเนินชีวิตบน พื้นฐานหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	ร้อยละ 80	
3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ คนพิการ สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้	ร้อยละของสถานศึกษา จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ คนพิการ สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.

**พันธกิจที่ 2** : พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย  
สำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 2** : ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและ  
การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์** : คนพิการที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย  
ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา  
ตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
1. พัฒนาหลักสูตรและ สื่อการเรียนรู้	1. จำนวนหลักสูตร การศึกษานอกระบบ ที่ได้รับการพัฒนา ให้สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษ ของนักศึกษาคนพิการ ที่สำนักงาน กศน. พัฒนาขึ้น	จำนวน 3 หลักสูตร (บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา/เรียนรู้ ทางการเห็นและทางการ ได้ยิน)	สำนักงาน กศน.
	2. ร้อยละของสถาน ศึกษาที่มีการนำหลักสูตร ที่พัฒนาแล้ว ไปปรับและ ประกาศใช้เป็นหลักสูตร ของสถานศึกษา	ร้อยละ 100	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
	3. จำนวนสื่อการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย ที่ได้รับการจัดทำหรือ พัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็น พิเศษของนักศึกษาคน พิการที่สำนักงาน กศน. หรือสถานศึกษาจัดทำ หรือพัฒนาขึ้น	400 ชิ้น	สำนักงาน กศน./ สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
	4. ร้อยละของสถาน ศึกษาที่มีการพัฒนาสื่อ หรือนำสื่อไปใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.



มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
2. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเภทความพิการ	ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาระบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับประเภทความพิการ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.
3. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้	ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการให้บริการการเรียนรู้ที่นักศึกษาคณพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.
4. พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลตามสภาพความพิการ	ร้อยละของสถานศึกษา มีการวัดและประเมินผลตามสภาพความพิการ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.
5. การกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล	ร้อยละของหน่วยงานสถานศึกษามีการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ	ร้อยละ 25	หน่วยงาน / สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.

- พันธกิจที่ 3** : ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการนำเทคโนโลยี การวิจัย พัฒนวัตกรรม และองค์ความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3** : ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการเพื่อรองรับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0
- วัตถุประสงค์** : การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 - 2564)	หน่วยงาน
1. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละของสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการทำฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 - 2564)	หน่วยงาน
2.ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ	ร้อยละของสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ	ร้อยละ 70	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.
3. พัฒนาระบบการให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ	ร้อยละของสถานศึกษาที่นำระบบการให้บริการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ	ร้อยละ 100	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.

**พันธกิจที่ 3** : ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการนำเทคโนโลยี การวิจัย พัฒนา นวัตกรรม และองค์ความรู้มาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 4** : ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัย พัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ เพื่อการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์** : วิจัย พัฒนานวัตกรรมและสร้างองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560-2564)	หน่วยงาน
1. ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละของครูผู้สอนคนพิการที่จัดทำวิจัยการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.
2. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละของครูผู้สอนคนพิการที่มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ	ร้อยละ 60	สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560-2564)	หน่วยงาน
3. ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้สถานศึกษาเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ในการจัดการศึกษา นอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	ร้อยละของสถานศึกษาที่มี การสร้างองค์ความรู้ให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ในการ จัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	ร้อยละ 80	สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
4. ส่งเสริม สนับสนุน องค์ความรู้ให้ศูนย์การ เรียนเฉพาะความพิการ ที่จัดการศึกษานอก ระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย	ร้อยละของหน่วยงานหรือ สถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ให้ศูนย์ การเรียนเฉพาะความพิการที่ จัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	ร้อยละ 80	หน่วยงาน/ สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
5. ส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์การเรียนเฉพาะ ความพิการที่จัด การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยให้ได้รับ มาตรฐาน	ร้อยละของหน่วยงานหรือ สถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนศูนย์การเรียน เฉพาะความพิการที่จัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยให้ ได้รับมาตรฐาน	ร้อยละ 80	หน่วยงาน/ สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.

- พันธกิจที่ 4** : พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการจัด การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5** : พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการ จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ พร้อมทั้ง ส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ
- วัตถุประสงค์** : ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ และมีความก้าวหน้าในอาชีพ

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560-2564)	หน่วยงาน
1. ครูและบุคลากร ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดการ การศึกษานอกระบบ	ร้อยละของครูและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้รับการพัฒนาให้มี ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัด	ร้อยละ 80	สำนักงาน กศน./ หน่วยงาน/สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560-2564)	หน่วยงาน
และการศึกษาตาม อัยยาศัยสำหรับคนพิการ	การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัยยาศัย สำหรับคนพิการ		
2. ครูผู้สอนคนพิการได้รับ สิทธิและโอกาส ความก้าวหน้าให้เป็น พนักงานราชการ	ร้อยละของครูผู้สอนคน พิการ ที่ได้รับการปรับให้ เป็นพนักงานราชการ	ร้อยละ 50	สำนักงาน กศน.

**พันธกิจที่ 5** : พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยยาศัย  
สำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 6** : นำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม  
อัยยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

**วัตถุประสงค์** : ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบ  
และการศึกษาตามอัยยาศัยสำหรับคนพิการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
1. สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายด้าน การจัดการศึกษานอก ระบบและการศึกษา ตามอัยยาศัยสำหรับคน พิการแก่หน่วยงานและ สถานศึกษาเพื่อนำสู่การ ปฏิบัติ	1. ร้อยละของหน่วยงานที่ นำนโยบายด้านการจัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตาม อัยยาศัย สำหรับคนพิการสู่การ ปฏิบัติ	ร้อยละ 100	หน่วยงานในสังกัด สำนักงาน กศน.
	2. ร้อยละของสถานศึกษา ที่นำนโยบายด้านการจัด การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัยยาศัย สำหรับคนพิการสู่การ ปฏิบัติ	ร้อยละ 100	สถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน.

- พันธกิจที่ 5** : พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ที่ 7** : สนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะและงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ จัดทำวิจัย พร้อมปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง
- วัตถุประสงค์** : มีงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะและงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ มีงานวิจัย กฎ ระเบียบ และประกาศ ที่เกี่ยวข้อง

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
1. จัดทำค่าของบ งบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะ	มีค่าขอรับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะ	ร้อยละ 100	สำนักงาน กศน.
2. จัดทำค่าของบ งบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ	มีค่าขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ	ร้อยละ 100	สำนักงาน กศน.
3. จัดทำงานวิจัยเพื่อรองรับค่าของบ งบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะและขอเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษา คนพิการ	มีงานวิจัยรองรับค่าของบ งบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับนักศึกษาคนพิการโดยเฉพาะและเพิ่มเติมสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักศึกษาคนพิการ	ร้อยละ 100	สำนักงาน กศน.

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
4. ปรับปรุงแก้ไข กฎ ระเบียบ และประกาศ ที่เกี่ยวกับการขอรับสิ่ง อำนาจความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษของนักศึกษา คนพิการ	มี กฎ ระเบียบ ประกาศ ที่ได้รับการแก้ไขเกี่ยวกับ การขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของนักศึกษาคนพิการ	ร้อยละ 100	สำนักงาน กศน.

**พันธกิจที่ 5** : พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**ยุทธศาสตร์ที่ 8** : ส่งเสริม สนับสนุนให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ

**วัตถุประสงค์** : เครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ

มาตรการ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	ค่าเป้าหมาย (พ.ศ.2560 -2564)	หน่วยงาน
1. สร้างเครือข่ายในการ จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยสำหรับคนพิการ	จำนวนเครือข่ายที่จัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	จำนวนองค์ที่เข้ามา มีส่วนร่วม 76 แห่ง	สำนักงาน กศน./ หน่วยงาน/สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้เครือข่ายมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยสำหรับคนพิการ	จำนวนเครือข่ายที่เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	จำนวนองค์กรที่จัดทำ บันทึกลง 76 แห่ง	สำนักงาน กศน./ หน่วยงาน/สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.
3. จัดทำบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานหรือสถาน ศึกษากับเครือข่ายที่เข้า มามีส่วนร่วมหรือจัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	จำนวนบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานหรือสถานศึกษา กับเครือข่ายในการจัด การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับคนพิการ	จำนวนองค์กรที่จัดทำ บันทึกลง 76 แห่ง	สำนักงาน กศน./ หน่วยงาน/สถานศึกษา ในสังกัด สำนักงาน กศน.

# ภาคผนวก

## บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. บริหารงานการศึกษาพิเศษ, สำนัก.กระทรวงศึกษาธิการ “พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และอนุบัญญัติตามพระราชบัญญัติ จำนวน 12 ฉบับ” ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, จำนวน 91 หน้า
- คณะกรรมการกฤษฎีกา, สำนักงาน. “กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด พ.ศ. 2550” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law1/Å06/Å06-10-2550-a0001.pdf> สืบค้น 4 เมษายน 2560.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2556. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 130 ตอนที่ 42 ก วันที่ 17 พฤษภาคม 2556 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://nontapum.go.th/sites/default/files/law/.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2553. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 119 ตอนที่ 128 ก วันที่ 31 ธันวาคม 2545 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.lpn1.obec.go.th/songserm/banner/k4.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2553. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 124 ตอนที่ 61 ก วันที่ 27 กันยายน 2550 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://fio.co.th/WeB/cripple/cripple02.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay...ac...> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. “พรบ.ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nfe.go.th/> สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 – พ.ศ.2561)” [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560 จาก [http://www.opdc.go.th/content.pap?menu\\_id=5&content\\_id=2653](http://www.opdc.go.th/content.pap?menu_id=5&content_id=2653)
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ “การจำแนกประเภทความด้วยโอกาส” [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2560 จาก <https://woralakblog.wordpress.com/2013/08/12/กลุ่มผู้ด้อยโอกาส/>
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน **รวมกฎหมาย ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ**. รัชการพิมพ์, 2558.



## คณะผู้จัดทำ

### ที่ปรึกษา

นายกฤตชัย อรุณรัตน์	เลขาธิการ กศน.
นางสาววิเลขา ลีสุวรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
นางสาวโสมอุษา เลี้ยงถนอม	รองเลขาธิการ กศน.
นางณัฐกฤตา พingssุข	ผู้อำนวยการ ศกพ.

### ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

1. นายกรวุฒิ เกิดนาวิ	ผอ.กศน.อ.บางไทร สำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นางอุทัยวรรณ โพธิ์กระจำจ่าง	ผอ.กศน.อ.เมืองชัยนาท สำนักงาน กศน.จังหวัดชัยนาท
3. นางสาวณัชชา สอนสมฤทธิ	ผอ.กศน.อ.จอมทอง สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่
4. นายคมกฤษ อภิชัยสรพันธุ์	ผอ.กศน.อ.ปะเหลียน สำนักงาน กศน.จังหวัดตรัง
5. นายพีรฉัตร อนุวงศ์	ผอ.กศน.อ.กำแพงแสน สำนักงาน กศน.จังหวัดนครปฐม
6. นางสาวดลยา แยมภู	ผอ.กศน.อ.ท่ายาง สำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบุรี
7. นางสาวทัศนากำปัดตา	ผอ.กศน.อ.ควนกาหลง สำนักงาน กศน.จังหวัดสตูล
8. นางมณฑาทิพย์ เสยยงคะ	ผอ.กศน.อ.โพธิ์ตาก สำนักงาน กศน.จังหวัดหนองคาย
9. นายสมศักดิ์ จรจิตร	ข้าราชการบำนาญ จังหวัดพัทลุง
10. นางสาวทัศนีย์ มุงคุณ	นักวิชาการศึกษา กศน.อ.โพธิ์ตาก สำนักงาน กศน.จังหวัดหนองคาย
11. นางสาวชลธิชา เอี่ยมศิริ	นักวิชาการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดฉะเชิงเทรา
12. นางสาวพิกุลทอง หงษาชุม	นักวิชาการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดมุกดาหาร
13. นางโอหนี่ เกียรติทวี	นักวิชาการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดสงขลา
14. นางสาวศิริวรรณ ทองสกุล	ครู ชำนาญการพิเศษ ศกพ.
15. นางวรรณวรรณ บรรลือฤทธิ	ครู ชำนาญการ ศกพ.
16. นางสาวณัฐิรา ปานเอี่ยม	ครู ชำนาญการ ศกพ.
17. นางสุจิตรา แสงอินทร์	พนักงานพิมพ์ ส.3 ศกพ.
18. นางสาววิราภรณ์ ธรรมมรติวงศ์	นักจัดการทั่วไป ศกพ.

### ผู้เข้าร่วมประชุมบรรณาธิการการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564)

1. นายกรวุฒิ เกิดนาวิ	ผอ.กศน.อ.บางไทร สำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. นางสาวณัชชา สอนสมฤทธิ	ผอ.กศน.อ.จอมทอง สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่
3. นายคมกฤษ อภิชัยสรพันธุ์	ผอ.กศน.อ.ปะเหลียน สำนักงาน กศน.จังหวัดตรัง
4. นายพีรฉัตร อนุวงศ์	ผอ.กศน.อ.กำแพงแสน สำนักงาน กศน.จังหวัดนครปฐม
5. นางสาวดลยา แยมภู	ผอ.กศน.อ.ท่ายาง สำนักงาน กศน.จังหวัดเพชรบุรี
6. นางสาวศร ช่วยดำรงศักดิ์	ผอ.กศน.อ.จอมบึง สำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี
7. นายจรณชัย วรรณทอง	ผอ.กศน.อ.ห้างฉัตร สำนักงาน กศน.จังหวัดลำปาง
8. นางสาวทัศนากำปัดตา	ผอ.กศน.อ.ควนกาหลง สำนักงาน กศน.จังหวัดสตูล

- |                                |   |
|--------------------------------|---|
| 9. นางสาวศิริ ศรีพัฒน์ตาล      | ผอ.กศน.อ.สองพี่น้อง สำนักงาน กศน.จังหวัดสุพรรณบุรี                |
| 10. นายสมศักดิ์ จรจิตร         | ข้าราชการบำนาญ จังหวัดพัทลุง                                      |
| 11. นางสาวชลธิชา เอี่ยมศิริ    | นักวิชาการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดฉะเชิงเทรา                    |
| 12. นางสาวพิภลทอง หงษาชุม      | นักวิชาการศึกษา สำนักงาน กศน.จังหวัดมุกดาหาร                      |
| 13. นางสาวชญานุช ชัยศิริกุล    | ครูผู้สอนคนพิการ กศน.อ.บางไทร สำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา |
| 14. นางสาววรรณวิภา ยวงลำไย     | ครูผู้สอนคนพิการ กศน.อ.มหาราช สำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา |
| 15. นางสาวศิริวรรณ ทองสกุล     | ครู ชำนาญการพิเศษ ศกพ.  |
| 16. นางสาวณัฐิรา ปานเอี่ยม     | ครู ชำนาญการ ศกพ.   |
| 17. นางสุจิตรา แสงอินทร์       | พนักงานพิมพ์ ส.3 ศกพ.   |
| 18. นางสาววิราภรณ์ ธรรมรัตวงศ์ | นักจัดการทั่วไป ศกพ.  |

**ผู้พิมพ์/ จัดทำรูปเล่ม**

- |                               |   |
|-------------------------------|---|
| 1. นางสาวศิริวรรณ ทองสกุล     | ครู ชำนาญการพิเศษ ศกพ.                        |
| 2. นางสาวณัฐิรา ปานเอี่ยม     | ครู ชำนาญการ ศกพ.                             |
| 3. นางสาวณัชชา สอนสมฤทธิ      | ผอ.กศน.อ.จอมทอง สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่ |
| 4. นางสาววิราภรณ์ ธรรมรัตวงศ์ | นักจัดการทั่วไป ศกพ.                          |